

Voor het verdwijnen van het licht wanneer andere voorwerpen in de nabijheid gebracht werden (vingers, magneet, hekwerk, brug) noch van het niet verschijnen aan stuurboord kan ik eene reden vinden. Misschien kan en wil een der andere lezers van dit tijdschrift daar eene verklaring voor geven—'k houd me hiervoor ten zeerste aanbevolen.

a/b Onderzoekings-vaartuig der Zeevisscherij „Brak”—Juli '17.

VAN WEEL.

RIMBOELEVEN IN SUMATRA.

---

3 Aug. De Administrateur heeft welwillend een 15 tal Javaanse kontraktanten te mijner beschikking gesteld, om mijn barang naar Air Njoeroek te brengen en bij de inrichting van het bivak behulpzaam te wezen. Reeds vroeg in de morgen zet de dragerskolonne zich in beweging, door de koffietuinen van de onderneming haar weg nemend. Daar buiten beginnen de inlandse koffieladangs, meest allen schandelik verwaarloosd en op de meest irrationele wijze beplant, ofschoon de inlanders toch vlak in hun nabijheid een model-onderneming voor ogen hebben.

In een van de ladangs vind ik een dood konijn liggen, nog geheel vers en slechts weinig beschadigd. Waarschijnlijk heeft de een of andere inlander het in zijn strikken gevangen, en, het voor een tijgerkat aanzien niet voor konsumptie geschikt geacht. Deze vondst vervult mij met de beste verwachtingen.

Talang ¹⁾ Air Njoeroek is het laatste gehucht dat wij doorkomen. Aan de rand van het bos gelegen bestaat het uit slechts een zevental hutten, waar de ladangbezitters meestal slechts tijdelijk verblijven.

Daar een paar pokkegevallen zich in het gehucht hebben voorgedaan, haast ik mij dit besmette oord te verlaten. Een kwartier verder het bos in bevindt zich de plek waar het bivak gebouwd zal worden. Als iedereen flink doorwerkt kunnen 's avonds de pondoks zo ver gereed zijn, dat wij allen een dak boven ons hoofd hebben. De Javaanse koelies denken er echter anders over. Daar dit geen taakwerk is en zij in dagloon werken, vinden zij het een prachtige gelegenheid zich zo weinig mogelijk te vermoeien.

Alles wordt met tergende langzaamheid verricht en er komt geen schot in.

De werklui zijn in verschillende ploegen ingedeeld, deze om de grote bomen te vellen, andere om het struikgewas op te ruimen of om bamboe te kappen. Doch met onwillige honden is kwaad hazen vangen.

Zodra ik een groepje de rug heb toegekeerd, wordt niets meer uitgevoerd dan strootjes roken en mijn Kěrintjiërs geven herhaaldelik hun verontwaardiging te kennen door de uitroep: „Itoe orang djawa main kerdja sadja!”

Goede woorden helpen hier al evenmin als schelden en dreigen en ik benijd de Europese ondernemers niet, die met zulke werkkrachten (?), meestal het uitvaagsel van Java's bevolking, moeten opschieten. Mijn handen jeuken om deze onwillige en luie vlegels eens flink af te rossen. Op 't einde van de dag is slechts één pondok gereed gekomen, juist groot genoeg om mijn eigen personeel te huisvesten. Er schiet dus niets anders over dan dat ik zelf in een leegstaande hut van de pokkenkampong mijn veldbed laat opslaan, terwijl de koelies in een andere hut een onderkomen zoeken.

---

¹⁾ Talang betekent hier: vestiging.

4 Augustus. Heden zou 't nog erger worden dan gisteren.—De bamboestengels, die hier groeien, zijn bijna allen krom en kunnen niet voor dakbedekking dienen. Ik moet er dus toe overgaan daarvoor de schors van de *mědaroeng*-boom (Javaans: *anggroeng*; *Trema amboinensis*) te gebruiken. Talrijke zware bomen van die soort staan overal om ons bivak; er wordt dus lustig gekapt, een werk waarin de koelies meer plezier schijnen te hebben dan in de andere bezigheden. Tegen 't midden van de dag is ook mijn pondok onder dak en moet nog slechts een keuken gebouwd worden. Alle gebouwen staan in elkaars verlengde, evenwijdig aan de beek, die een paar meters lager in een ravijntje vloeit. Drie *mědaroeng*-bomen naast de koelieloods moeten nog opgeruimd worden. Ik laat dus de twee verst afstaande slechts gedeeltelijk aankappen en geef aanwijzingen om de derde boom er op te laten vallen, zodat hij de twee andere meesleept, wat natuurlijk zeer veel werk bespaart. Daarna begeef ik mij naar de andere werk (?) ploegen op verschillende plaatsen in het bos, om de lui ook daar uit hun zalige rust op te schrikken.

Fig. 8. Disaster-camp.

Op eens verneem ik een verschrikkelijk lawaai in het bivak, alles schreeuwt door een en ik hoor de lui gillen: „Awat, awat, poehoen maot djato!” Ik spoed mij er heen en bemerk tot mijn ontsteltenis, dat de koelies, belast met het vellen van de drie bomen, de derde verkeerd hebben aangekapt, zodat hij niet op de twee andere zal vallen, maar de tegengestelde kant uit, juist midden op het bivak. De boom helt reeds over en als iedereen

in veiligheid is, geef ik last de katastrofe te bespoedigen, want er is toch niets meer aan te doen. Met een ontzettende slag valt de grote boom boven op onze pondoks en slaat ze totaal plat. Wat geeft het, of ik in machteloze woede alle Javaanse krachttermen, die mijn vocabulair rijk is, de schuldigen naar 't hoofd gooi? Daar ligt het werk van anderhalve dag in een vormeloze hoop van versplinterde bamboes en gebroken stijlen. Gelukkig, dat mijn goederen nog onder een kleine tent op enige afstand van het bivak zijn geborgen. Allereerst moet nu de grote *mědaroeng*-boom, die 36 M. lang blijkt te zijn, aan stukken gekapt en opgeruimd worden. Daarna begint het werk weer van voren af aan.

De koelies werken nu wat vlugger en tegen de namiddag is de loods voor het personeel weer onder dak, terwijl mijn eigen pondok ook een heel eind gevorderd is. Daaraan zijn een 10 tal koelies bezig de grote stukken boomschors met een raamwerk van bamboe

vast te binden en allen zijn daartoe op het dak gekropen. Op zulk een gewicht is de onderbouw echter niet berekend en met een ijselijk gekraak stort op eens het dak met al zijn „opgezetenen” in. Ook de stijlen zijn gebroken, gelukkig dat dit met geen van de koelies het geval is. Tot overmaat van ramp begint het nu te stortregenen. De koelies kruipen elk onder een stuk boomschors, over de een of andere tak opgehangen en ik zelf zoek een toevlucht in de bediendenloods.

Een gevoel van ontmoediging bij zoveel tegenslagen maakt zich een ogenblik van mij meester, doch dat duurt niet lang en als de regen wat mindert beveel ik de koelies weer aan 't werk te gaan. Daarin hebben zij begrijpelijkerwijs niet veel zin, doch ik maak korte metten en trek de stukken boomschors boven hun hoofden weg.—Maar de pondok komt vandaag niet meer gereed en ik moet in de loods bij mijn personeel overnachten, waar wij met zijn tien als haringen opeengedrongen zitten.

Van eten is er voor mij in die twee dagen weinig gekomen, alleen een paar opgewarmde blikjes is alles wat ik binnenkrijg.

Ter heugenis aan al de rampspoeden, die ons tot nu toe hier getroffen hebben, geef ik dit bivak de naam van: Disaster-camp (fig. 8).

(Wordt vervolgd)

EDW. JACOBSON.

AFDELINGEN.

Algemene Vergadering v. d. Afdeling Bandoeng gehouden op 23 Juni in de H. B. S.

De voorzitter opent de vergadering met een welkomsgroet aan de nieuwe leden en aan een introducee uit Moeara Enim, lid der Afdeeling Fort de Kock.

Door uitstедigheid van de president en verscheidene leden, is er in Mei geen excursie noch vergadering gehouden.

Er wordt voorgesteld de volgende excursie naar 't oerbos van de Tankoeban Prahoe te houden; 't plan wordt nader besproken en vindt algemene instemming.

Vervolgens geeft de voorzitter 't woord aan de heer den HOLLANDER. Deze houdt een interessante voordracht over generatiewisseling.

Na een duidelijke inleiding, waarin het begrip generatiewisseling in 't algemeen wordt uitgelegd, bespreekt spreker deze in 't bijzonder bij de mossen en de varens aan de hand van levend en mikroskopisch materiaal, schoolplaten en papier-maché voorbeelden van een varen, voorkiem, e. d. Een kort debat volgt, waarna de heer DOCTERS VAN LEEUWEN enkele bijzonderheden vertelt van 't leven en de voortplanting van de „wandellende tak”, (*Cyphocrania gigantia*) waarvan hij drie levende exemplaren van verschillende leeftijd laat zien.

Vervolgens laat hij alcohol materiaal rondgaan van een kunstig nest van een groot soort wesp, gevonden in een theeonderneming bij Tjibeber en legt de manier van bouwen van dat insect uit.

Ten slotte wordt nog een saprophyties levende aardorchidee (*Epipogon nautus*) bekeken en de merkwaardige groeiwijze daar-van medegedeeld.

Hierna sluit de voorzitter de vergadering.

De Secretaresse der afd. Bandoeng,

C. REIJNVAAK.

Afdeeling Fort de Kock der N. I. N. H. Vereeniging.

Door onze afdeeling zijn in de maanden April, Mei en Juni, geregeld excursie's gehouden. In April werd de waterval van de Merapi bezocht, waar veel en mooi plantenmateriaal gevonden werd; op Hemelvaartsdag was de wandeling door 't Karbouwengat naar Kotta Gedang en over Sionag terug zeer loonende terwijl we nu onlangs, 24 Juni, per vrachtauto naar Batang Paloeboeh gingen om een aldaar voorkomende *Rafflesia*-soort te bezichtigen. Het was slechts een wandeling van een half uur, waarbij tot slot een klein